

SKAUN KOMMUNE DRIFTSKONTORET
Rådhusvegen 8
7353 BØRSA

Deres ref:
Vår ref: 2020/062099
Dato: 31. mars 2020
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Rapport etter tilsynsmøte

Vi viser til inspeksjonen hos SKAUN KOMMUNE DRIFTSKONTORET, gjennomført som telefonmøte 24. mars 2020.

Inspeksjonen ble utført av spesialinspektør Erik Wahl. Gunn Heidi Jentoft var til stede under inspeksjonen.

Tilsynet omfattet

- Jåren vannverk
- Kaståsen vannforsyning
- Malmsjøen vannverk

Oppsummering av forhold som ble tatt opp under møtet og med Mattilsynets merknader Bemanningssituasjon og organisering

Jentoft har tidligere varslet om at hun fratrer stilling som VA-ansvarlig og slutter i Skaun kommune fra 8.4. Hun opplyste at ny person er ansatt i hennes stilling: Arild Heggstad, han vil tiltre fra 30.3. Hun opplyste også at ny teknisk sjef nylig er ansatt i kommunen og er tilrådt. Jentoft opplyste at det er stabil bemanning blant driftspersonalet, og dette bidrar til god kontinuitet i driften ved de aktuelle skiftene av personell. Jentoft opplyste videre at noen oppgaver knyttet til teknisk planlegging flyttes fra hennes ansvarsområde til driftsavdelingen, og at dette vil frigjøre mer ressurser for overordnet planlegging for VA-ansvarlig.

Mattilsynet påpekte på generelt grunnlag at kommunen må sikre nødvendig bemanning og kompetanse for alt personell knyttet til drikkevannsforsyning, herunder nødvendig opplæring for nytilsatt personale. Jentoft opplyste at kommunen har rutiner for dette, herunder innføring i tekniske driftsforhold. Vi påpeker videre at kommunen må, i rollen som vannverkseier, også sikre tilstrekkelige ressurser for nødvendig planlegging på lengre sikt. Flere av sakene tatt opp i dette møtet (se nedenfor) viser at kommunen har manglende framdrift. Det framkom av Jentoft sin redegjørelse at dette delvis er knyttet til kommunens egne ressurser. Mattilsynet påpeker derfor at kommunen må sikre tilstrekkelige ressurser til dette arbeidet.

Kommunens arbeid med å bedre leveringssikkerhet for drikkevann

Historikken er følgende:

- Mattilsynet ga i brev 26.2.2018 pålegg til kommunen om å legge fram plan for å utrede aktuelle tiltak for å gi bedre leveringssikkerhet, med sikte på at tiltak skulle være gjennomført og driftsklar innen 1.1.2024.
- I brev 4.10.2018 la kommunen fram framdriftsplan for dette. Planen beskrev konseptstudie, og anga at reservevann-løsning skal være operativ innen 1.1.2024.
- Kommunen har engasjert konsulentfirma Rambøll for å utarbeide plan for reserve vannforsyning i henhold til framdriftsplanen. Rambøll sendte rapport datert 27.8.2019 til kommunen. Planen beskrev 9 ulike alternativ for reserve vannforsyning, og anga alternativet med reserve forsyning fra Trondheim vannverk sitt anlegg i Melhus (Benna) og overføring via Holem, som beste alternativ. Rapporten angir estimat for kostnader for overføringsledning for dette alternativet, men anleggsbidrag til Trondheim vannverk sitt anlegg er ikke vurdert, og heller ikke fast årlig bidrag.
- Kommunestyret behandlet saken i møte 3.10.2019. Her ble det vedtatt å gå videre med alternativet med forsyning fra Melhus via Holem.
- I tilsynsmøte med Mattilsynet 25.10.2019 ble saken gjennomgått. Mattilsynet viste til at vi kjenner til at Ålesund kommunale vannverk har inntak fra Brusdalsvatnet som eneste drikkevannskilde, og at kommunen har vurdert å ha manglende leveringssikkerhet ved svikt i denne kilden eller vannbehandlingsanlegget. For å gi bedre leveringssikkerhet planlegger Ålesund kommune å etablere nytt inntak på annet sted i Brusdalsvatnet, og med nytt separat vannbehandlingsanlegg her. I møtet 25.10.2019 påpekte vi at det kan være aktuelt for Skaun kommune å vurdere liknende løsning, dvs. eget separat inntak og vannbehandlingsanlegg på annet sted i Malmsjøen. Dette alternativet er ikke omtalt i Rambølls rapport. Vi presiserte at Mattilsynet ikke har grunnlag for å vurdere om dette vil være aktuelt alternativt for Skaun kommune, men påpekte at Skaun kommune eventuelt kunne se nærmere på dette, og eventuelt kontakte Ålesund kommune for å høre nærmere om deres vurderinger. Skaun kommune må selv vurdere om, og i hvilken grad dette skal vurderes nærmere.

Jentoft redegjorde for status: Kommunen ikke har foretatt noe videre konkret arbeid med forslaget fra Rambøll om forsyning fra Melhus via Holem. Hun oppga at kostnadsestimatet for dette alternativet i Rambølls rapport etter hennes vurdering trolig er for lavt, og at tiltaket trolig vil bli svært dyrt. Jentoft opplyste at hun vurderer Mattilsynets henvisning til mulig prinsipp om ekstra separat inntak i Malmsjøen som interessant, og hun oppga at dette er grunnen til at forslagene fra Rambøll ikke er vurdert videre. Kommunen har ikke gjort noen nærmere vurdering av ekstra separat inntak i Malmsjøen, og har heller ikke vært i kontakt med Ålesund kommune om dette.

Vi har i etterkant av møtet vært i kontakt med Mattilsynets saksbehandler for Ålesund vannverk. Han opplyser at han har hatt dialog med Ålesund kommune om dette, men kommunen har foreløpig ikke sendt søknad om plangodkjenning. Mattilsynet har dermed ikke gitt noen formell godkjenning, men han forteller at Mattilsynet har gitt foreløpige signaler om at dette prinsippet kan være akseptabelt for dette vannverket.

Mattilsynet etterspurte om politisk forankring. Jentoft oppga at det er god politisk forståelse for viktigheten av dette området.

Vår tidligere vurdering om at drikkevannsforsyningen i Skaun kommune med dagens status ikke har tilfredsstillende leveringssikkerhet, står ved lag. Denne vurderingen støttes av rapporten *Mulighetsstudie om interkommunalt samarbeid innen infrastrukturområdet, for Trondheim, Melhus,*

Skaun, Malvik og Stjørdal kommuner for kommunene fra firma Kinnei, framlagt i august 2019, som gir en tydelig beskrivelse av mangelfull leveringssikkerhet for Skaun kommune. Vi påpeker at leveringssikkerhet er et prioritert område for vårt tilsyn med drikkevannsforsyning for inneværende og trolig de nærmeste neste år, i henhold til sentrale styringssignaler, blant annet fra helse- og omsorgsdepartementet. Sentralmyndighetene har gitt signaler til Mattilsynet om mer aktiv virkemiddelbruk overfor vannverk med dårlig leveringssikkerhet. Vi viser til at Mattilsynet i 2019 fattet vedtak til Oslo kommune om stor tvangsmulkt dersom kommunen ikke fattet vedtak om igangsetting av arbeid med reserve vannforsyning. Helse- og omsorgsdepartementet har gitt støtte til dette vedtaket. Dette er et sterkt signal om at kommuner med dårlig leveringssikkerhet for drikkevann må ha god nok framdrift i prosessen med nødvendige tiltak.

Fra redegjørelsen i møtet framkommer det at kommunen har hatt dårlig framdrift i denne saken den siste tiden. Kommunens framdriftsplan angir gjennomført og driftsklart tiltak 1.1.2024. og at aktiviteten "videre utredning av valgt løsning" skal starte i høsten 2019. Ut fra dette synes framdriftsplanen å være forsinket. Vi kan ikke se at vårt innspill om å vurdere separat nytt inntak i Malmsjøen er akseptabel forklaring på stopp i planprosessen. Mattilsynet forventer at kommunen sikrer vesentlig bedre framdrift av denne prosessen, enn det som har vært tilfelle det siste året. For å oppnå dette er det viktig at kommunen involverer de berørte nytilsatte lederne og forankrer prosessen i politiske organ.

Status for planer for nytt vannbehandlingsanlegg Jåren vannverk

Kommunen overtok dette vannverket i 2017 fra tidligere privat eierskap, og har etter dette hatt planer for opprusting, herunder etablering av vannbehandling. Dette har vært tema i flere tilsynsmøter de siste årene. Mattilsynet har veiledet tydelig om at desinfeksjon er lovfestet krav (jf drikkevannsforskriften § 13) og nødvendig for å sikre helsemessig trygt vann til mottakerne. Kommunen søkte Mattilsynet om plangodkjenning for nytt vannbehandlingsanlegg 1.10.2018. I søknaden var angitt at det planlegges for prosess som fjerner jern og mangan, og desinfeksjon med UV og med to aggregat i parallell. Nærmere detaljer om prosess-metoder, dimensjonering, driftskontrollsystemer osv., var ikke angitt i søknaden.

Jentoft redegjorde for status. Hun opplyste at det nå er gjennomført ervervelse av grunn for anlegget, men utover dette er det ikke utført videre planlegging. Hun opplyste at ansvar for planlegging er overført til driftsenheten, og at kommunen har håp om etablering og driftsstart i 2020.

Jensvoll opplyste at det kommunalt eide ledningsnett i dette vannverket er rengjort, men at det trolig er mye slam igjen i private stikkledninger, som skriver seg fra tiden før kommunen overtok i 2017 med overflatevannkilde med mye humus. Mattilsynet tar det til etterretning, men vi påpeker at slam i private stikkledninger formelt er den enkelte abonnent sitt ansvar, og at dette trolig i liten grad innebærer helserisiko. Vannverkets primære ansvar er å sikre helsemessig trygt drikkevann med god kvalitet levert fram til påkoplingspunktet til privat stikkledning. Det er selvfølgelig positivt om vannverket vil være behjelpelig overfor abonnenter med å håndtere slam på deres private stikkledninger, men dette må ikke få forsinke den nødvendige prosessen med planlegging og etablering av vannbehandlingsanlegg.

Mattilsynet konstaterer at utover det å erverve grunn for anlegget, synes planprosessen å ha stoppet opp. Før byggeprosessen kan starte opp må det blant annet gjennomføres forsvarlig planlegging og dimensjonering av vannbehandlingsprosessene, for å sikre at disse er tilpasset blant annet råvannskvalitet og forventet forbruk. Vi er kjent med at regler for offentlig anskaffelse stiller krav

som påvirker framdriften. Vår vurdering er derfor at kommunens antydning om driftsstart i 2020 synes lite realistisk. Det er svært viktig at kommunen nå kommer i gang med planprosess for dette vannbehandlingsanlegget.

Revisjon av hovedplan vann

Jentoft opplyste at kommunen planlegger oppstart av revisjon av hovedplan vann i løpet av året. Mattilsynet ser positivt på det. Jentoft opplyste at her vil blant annet behov for rehabilitering eller utfasing/utskifting av høydebasseng bli vurdert. Vi viser til omtale av svakheter ved vannverkets høydebasseng i tilsynsmøte 25.10.2019. Mattilsynet påpekte at vi ser det som ønskelig å bli involvert i prosessen med hovedplan vann, og at dette skjer tidlig i prosessen, slik at vi får anledning til å spille inn tema som bør omtales. En måte å gjøre dette på kan være at kommunen utarbeider et planprogram som sendes på høring. Noen kommuner inviterer Mattilsynet til møte, som del av planprosessen. Kommunen må selv vurdere hva som er hensiktsmessig. Vi understreker også at det må være sammenheng mellom hovedplan vann og kommuneplanens arealdel, blant annet for disponering av drikkevannskilder, og planer for bebyggelse og vannforsyning til aktuelle områder. Det er også åpenbart at revisjoner av hovedplan vann, eventuelt også kommuneplanens arealdel må ta opp i seg aktuelle planer for leveringssikkerhet som omtalt ovenfor.

Levering av drikkevann til boliger på Kaståsen

Jentoft orienterte: 4 boliger på Kaståsen er fortsatt forsynt direkte fra Rossvatnet, som var tidligere råvannskilde for Jåren vannverk, men som ble frakoplet resten av distribusjonsnettet da kommunen overtok i 2017. Rossvatnet har svært dårlig drikkevannskvalitet. Kommunen har vurdert ulike løsninger for drikkevannsforsyning til disse 4 boligene. Framføring av vann fra grunnvannskildene (og eventuelt framtidig vannbehandlingsanlegg) blir svært dyrt. Kommunen planlegger derfor å etablere en eller flere nye grunnvannsbrønner nær disse boligene, og etablere drikkevannsforsyning herfra, og kople fra forsyningen fra Rossvatnet. Det planlegges så å overdra dette/disse vannforsyningssystemene til de respektive private eierne. Jentoft opplyste at det er god dialog med eierne om dette, og kommunen regner med å kunne oppnå avtale.

Jensvoll etterspurte om Mattilsynets vurdering. Vår vurdering er følgende:

- Dersom det viser seg at grunnvannsbrønner her kan gi godt og nok drikkevann, og brønntopper utformes på hensiktsmessig måte for å beskytte mot forurensning, er det godt mulig at dette kan gi god drikkevannsforsyning til de 4 boligene. Vi viser til veiledning for brønnboring og utforming av brønntopper fra blant annet Folkehelseinstituttet og Norges Geologiske undersøkelser
- Dersom disse systemene dimensjoneres for å levere 10 m³ vann eller mer per døgn, må det søkes til Mattilsynet om plangodkjenning, (jf drikkevannsforskriften § 18)
- Kommunens forslag til løsning innebærer overdragelse fra kommunal til privat vannforsyning. Vi har vurdert de prinsipielle sidene ved dette. Lov om vann- og avløpsanlegg fastslår at nye vann- og avløpsanlegg som hovedregel skal være kommunale. Det gis likevel unntak for anlegg som forsyner mindre enn 50 pe / 20 husstander, og dersom kostnadene ved å knytte seg til det kommunale anlegget er uforholdsmessig store. Vi anser at disse unntakene fra hovedkravet om kommunalt eierskap av nye anlegg vil gjelde i denne saken. Så langt vi kan vurdere saken, kan vi ikke se at prinsippet om overdragelse til privat eierskap er i strid med Lov om vann- og avløpsanlegg.

Mattilsynet tar selvfølgelig ikke stilling til de økonomiske sidene mellom kommunen og de berørte eierne.

Søknad om dispensasjon fra KPA for tilbygg i nedslagsfeltet for Malmsjøen

Mattilsynet er bedt av kommunen om å gi uttalelse til søknad om dispensasjon fra KPA for tilbygg med forbrenningstolett i nedslagsfeltet for Malmsjøen. VA-ansvarlig har gitt uttalelse som konkluderer med at dispensasjon vil være positivt, ut fra drikkevannshensyn. Jensvoll utdypet dette i møtet. Dette ble lagt til grunn for Mattilsynets uttalelse sendt i brev til kommunen 25.3.2020, der vi konkluderte med at vi ut fra drikkevannshensyn ikke har innvending mot dispensasjon.

Mattilsynets oppsummering og konklusjon

For to viktige saker som ble omtalt på møtet: tiltak for å bedre leveringssikkerhet for alle mottakerne av drikkevann i kommunen, og etablering av vannbehandlingsanlegg ved Jåren vannverk, gjelder at status ikke er tilfredsstillende, kommunen har hatt planer om tiltak over flere år, men framdriften er dårlig. På disse områdene etterlever kommunen ikke i tilstrekkelig grad vannverkseier plikt til å levere helsemessig trygt vann med god leveringssikkerhet. Dette gir grunn til bekymring. Det er svært viktig at kommunen får ny framdrift i disse prosessene. Kommunens øverste ledelse har ansvar for å sikre organisering og personalressurser som kan ivareta dette. Revisjon av hovedplan for vann vil være en viktig del av prosessen. Mattilsynet har forståelse for at nytt personale i nøkkelstillinger gjør at det kan ta noe tid for få prosessene på sporet igjen. Vi ser det derfor ikke som hensiktsmessig å varsle formelle pålegg i disse sakene nå. Vi ber om å bli holdt godt orientert videre, både om framdrift av planer, og avvik fra framdriftsplan.

Se regelverk og rettigheter.

Med hilsen

Erik Wahl
spesialinspektør

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Vedlegg:
Regelverk og rettigheter

Regelverk og rettigheter

Mattilsynet kan føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak

Mattilsynet har hjemmel til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak i matloven § 23 / dyrevelferdsloven § 30 / dyrehelsepersonelloven / forskrift om omsetning av reseptfrie legemidler § 18.

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen. Dette betyr at du kan kreve å få vite hvilket regelverk som gjelder, hvor du finner regelverket og hvordan dette regelverket skal forstås. Du har også rett til å få vite hvordan saken din behandles og hvilke rettigheter du har i den sammenheng. Men vi kan ikke gi konkrete råd om hvordan du skal oppfylle regelverket. Plikten til å veilede følger av forvaltningsloven § 11.

Du har rett til å se saksdokumentene

Du har også rett til å få innsyn i saksdokumentene. Innsynsretten følger av forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Du må betale gebyr hvis Mattilsynet må gjennomføre nytt tilsyn i saken

Vi krever at du betaler et gebyr på 2390 kroner hvis vi må gjennomføre nytt tilsyn i saken. Krav om gebyr er hjemlet i forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) § 1, kontrollforordningen artikkel 28, og forskrift 28. januar 2004 nr. 221 om avgifter og gebyr i matforvaltningen § 15a.

Vi har vurdert saken etter dette regelverket

- FOR 2016-12-22 nr 1868: Forskrift 22. des. 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)

